

Όμορφη πόλη

*Η ψυχή διαλέγει τους ομοίους της-
Μετά-σφαλνά τη θύρα-
Στη θεϊκή πλειοψηφία της-
Άλλον να εισβάλει δεν αφήνει-*

Emily Dickinson

Γεννήθηκα στην Αθήνα στις 5 Μαΐου του 1941 και μεγάλωσα στο Αιγάλεω, το γνωστό και ως Μπαρούταδικο ή Πυριτιδοποιείο, μετονομασία που απέκτησε λόγω της παρουσίας στον χώρο την εποχή εκείνη του εργοστασίου πυρίτιδας του βιομήχανου Πρόδρομου Μποδοσάκη. Στις σελίδες που ακολουθούν, πρόθεσή μου δεν είναι μία ακόμη αφήγηση της ιστορικής ανάπτυξης και εξέλιξης της περιοχής που σήμερα, ως Δήμος Αιγάλεω των περίπου 70.000 κατοίκων, αποτελεί μέρος του Δυτικού Τομέα της Περιφέρειας Αττικής. Αυτό το έχονταν διαπραγματευτεί τέσσερα εξαιρετικά, το καθένα από τη δική του σκοπιά, βιβλία: το πρώτο, *Από τις Νέες Κυδωνίες στον Δήμο Αιγάλεω: Η συγκρότηση*

ΘΗΤΕΙΑ ΣΤΑ ΑΠΟΚΡΗΜΝΑ

μιας πόλης στον 20ό αιώνα της Εναγγελίας Μπουρνόβα,¹ το δεύτερο, Αιγάλεω: Οι δρόμοι της προσφυγιάς της Μαρίας Βαμβακοπούλου,² το τρίτο, 60 χρόνια Τοπική Αυτοδιοίκηση στο Αιγάλεω, 1936-1995 του Νίκου Μιχιώτη,³ και το τέταρτο, Το Μπαρουτάδικο του Αιγάλεω στον χώρο και στον χρόνο, των Ε. Β. Αγαπητού και Φ. Κ. Καράμπελα.⁴

Η αναφορά στη γενέτειρά μου, διότι περί αυτού ουσιαστικά πρόκειται, σκοπό έχει την ανάδειξη, κατά τρόπο άμεσο και συχνά έμμεσο, της τεράστιας σημασίας των συνιστωσών και παραγόντων εκείνων που, ως περιρρέον κλίμα και αναπόδραστο βίωμα, συνέβαλαν στη διαμόρφωση τόσο των άξιων επαίνου όσο και των ελέγξιμων στοιχείων του χαρακτήρα μου. Με απλά λόγια, σε τι βαθμό το περιβάλλον του σπιτιού μου, η γειτονιά μου, οι συναναστροφές μου με τον ετερογενή κοινωνικό περίγυρο της ευρύτερης περιοχής, το περιρρέον δυσβάσταχτο μετεμφυλιακό κλίμα των παιδικών μου χρόνων, τα σχολεία μου, οι δάσκαλοί μου, οι φιλίες που σφυρηλάτησα, τα μουσικά ερεθίσματα που πήρα στους συνοικιακούς θυλάκους, που δονούνταν από το λαϊκό και το ρεμπέτικο τραγούδι, το «Τίταν», οι λαμαρίνες του

¹ Μπουρνόβα, Εναγγελία, Από τις Νέες Κυδωνίες στο Δήμο Αιγάλεω. Η συγκρότηση μιας πόλης στον 20ό αι., Δήμος Αιγάλεω και Εκδόσεις Πλέθρον, Αθήνα 2002.

² Βαμβακοπούλου, Μαρία, Αιγάλεω-Οι δρόμοι της προσφυγιάς, Αιγάλεω 2012.

³ Μιχιώτης, Νίκος, 60 χρόνια Τοπικής Αυτοδιοίκησης στο Αιγάλεω 1936-1995, Αθήνα 1988.

⁴ Αγαπητού, Εναγγελία, Β. & Καράμπελα, Φωτεινή, Κ., Το Μπαρουτάδικο του Αιγάλεω στον χώρο και στον χρόνο, Γόρδιος, Αθήνα 2016.

«Α.Ο. Αιγάλεω», το σφαιριστήριο του Μυστακίδη, το «Μυστήριο» και η «Μάσκα», ο ανεπανάληπτος «Ερμής» και τόσα άλλα καθοριστικής σημασίας γεγονότα και βιώματα συνδιαμόρφωσαν τη στάση ζωής που νιοθέτησα και με την οποία πορεύθηκα, εισπράττοντας άλλοτε μεν διακρίσεις και άλλοτε καταγράφοντας αποτυχίες και πισωγυρίσματα από τα οποία κατά κανόνα ανένηπτα με τις μικρότερες δυνατές συναισθηματικές απώλειες, ακριβώς επειδή επενεργούσε και με θωράκιζε ο αδιαπραγμάτευτος εκείνος κώδικας συμπεριφοράς που στην ψυχή μου έχει ανεξίτηλα εγγράψει το ήθος της γειτονιάς μου, το Αιγάλεω.

Όταν γεννήθηκα, το 1941, το αναβαθμισμένο σε Δήμο, τη χρονολογία αυτή, Αιγάλεω ήταν κατεξοχήν μια εργατούπολη με ευδιάκριτο προσφυγικό στοιχείο και πληθυσμό που δεν ξεπερνούσε τους 18.000 κατοίκους περίπου (Μπουρνόβα, 37). Οι γονείς μου Σπύρος και Ελευθερία είχαν εγκατασταθεί στο Αιγάλεω στα μέσα της δεκαετίας του '30. Ο πατέρας μου καταγόταν από τη Ζάκυνθο και η μητέρα μου από την Κρήτη. Στις 3 Δεκεμβρίου του 1945, μέσα στη συγκρουσιακή ατμόσφαιρα της περιόδου αυτής, γεννήθηκε η αδερφή μου, η αξέχαστη Βαρβάρα, που τη χάσαμε τον Ιούνιο του 2002. Στο δυναμικό της ταμπεραμέντο διέκρινε κανείς όλα τα στίγματα της εκρηκτικής ατμόσφαιρας των ημερών που η Βαρβάρα επέλεξε να έρθει στη ζωή. Η πυρίκαυστη ζώνη στην οποία κινήθηκε μια ζωή ήταν απόλυτα συμβατή με το ολοκαύτωμα των Δεκεμβριανών.

ΘΗΤΕΙΑ ΣΤΑ ΑΠΟΚΡΗΜΝΑ

Το σπίτι των παιδικών μας χρόνων ήταν μια υπέροχη μονοκατοικία με κήπο μπρος πίσω στη γωνία Ιεράς Οδού και Βασιλίσσης Όλγας 1. Εις πείσμα του βενιζελογενούς αντιμοναρχικού πατέρα μου, περιβαλλόμασταν από άνακτες και άνασσες. Οι οδοί Βασιλίσσης Σοφίας, Βασιλέως Γεωργίου Α' και Βασιλέως Κωνσταντίνου αποτελούσαν γειτνιάζοντες της Βασιλίσσης Όλγας χωματοδρόμους, τους οποίους οι δημοτικές αρχές του Αιγάλεω και ασφαλτόστρωσαν αλλά αργότερα και μετονόμασαν επί το δημοτικότερον (Στρ. Σαράφη, Αλεξ. Παπαναστασίου, Νικ. Πλαστήρα).

Ο πατέρας μου ήταν γιατρός. Είχε την ειδικότητα του Μαιευτήρα- Γυναικολόγου και οι προοπτικές του για μία ακαδημαϊκή καριέρα, σύμφωνα με τις μαρτυρίες των συναδέλφων στο Μαιευτήριο «Έλενα» και μετέπειτα πανεπιστημιακών καθηγητών Παναγιώτου και Κυριάκη ήταν εξαιρετικές. Η απομάκρυνσή του από το «Έλενα» λόγω των βενιζελικών του φρονημάτων τον έφερε στο Αιγάλεω, όπου άσκησε αυτό που σήμερα θα ονομάζαμε Γενική Ιατρική, μαζί με μια πλειάδα άλλων ικανότατων και ηρωικών για την εποχή συναδέλφων, όπως του Στέφανου Μιχιώτη, του Ευάγγελου Μπαγλανέα, του Κωνσταντίνου Γούβαλη, του Ευθύμιου Χατζηιωάννου, του Κ. Φρίγκα και της μικροβιολόγου Αλίκης Φίλιογλου. Η αφήγηση της ωμής και απροκάλυπτης λόγω πολιτικών φρονημάτων εκπαραθύρωσης του πατέρα μου από το «Έλενα», υπήρξε για μένα η πρώτη πολιτικού χαρακτήρα εμπειρία που πυροδότησε σε χρόνια μεταγενέστερα την κάθετη αντίθεσή μου στο θέμα της εξασφάλισης πιστο-

ποιητικού φρονημάτων ως προϋπόθεσης και της πλέον στοιχειώδους επαγγελματικής αποκατάστασης.

Η βάναυση και ταπεινωτική αυτή αντίληψη λειτουργησε επίσης καταλυτικά στην έμπρακτη απόσταση που διατήρησα από κάθε μανιχαϊστική τάση επιμονής σε δυϊστικές αντιθέσεις και διχοτομικά σχήματα. Πρόθεσή μου στη μετέπειτα ζωή μου, και ιδιαίτερα μετά τις εμπειρίες του μετεμφυλιακού κλίματος που βίωσα ως παιδί και έφηβος στην «κόκκινη γειτονιά» που ήταν τότε το Αιγάλεω, δεν ήταν να προσφέρω πολεμικά επιχειρήματα στη μια πλευρά εναντίον της άλλης, αλλά να δω τα πράγματα με μια ευρύτερη και υπέρτερη οπτική – και μια τέτοια οπτική, ως γνωστόν, είναι άχρηστη σε όσους μάχονται για την παράταξή τους και συχνά, μέσω αυτής, για την κοινωνική τους επιβίωση.

Φυσικά, μια τέτοια προσέγγιση διέτρεχε τον κίνδυνο πλείστων όσων παρερμηνειών. Κάτι ανάλογο με αυτό ακριβώς που επεσήμανε σε μια συνέντευξή του ο κορυφαίος διανοητής Παναγιώτης Κονδύλης, όταν ερωτήθηκε αν είναι αριστερός ή δεξιός και απάντησε: «Όταν ανατέμων τις ιδεολογικές ψευδαισθήσεις των “δεξιών”, πλείστοι όσοι με θεωρούν “αριστερό” όταν υποβάλλω σε βάσανο τις αντίστοιχες αυταπάτες των “αριστερών”, πλείστοι όσοι με θεωρούν “δεξιό”»⁵.

Αναζητώντας κάποια ενδιαφέροντα γεγονότα που συνέβησαν γύρω από την ημερομηνία της γέννησής μου, διαπίστωσα ότι στις 5 Μαΐου 1818 γεννήθηκε επί-

⁵ Κονδύλης, Παναγιώτης, *Το αόρατο χρονολόγιο της σκέψης*, Εκδόσεις Νεφέλη, Αθήνα 1998.